

Chuyện hoang đường về tội phạm hình sự

Colin Barras

Friday, June 22, 2018

Các luật sư đã bắt đầu sử dụng lịch sử ghen của để giúp bảo vệ khách hàng của mình, liệu điều này có thực sự ảnh hưởng đến thẩm phán và bồi thẩm không?

Sau 11 giờ bàn cãi, ban bồi thẩm đã ra được quyết định: ngộ sát tự ý, chứ không phải là giết người. Những người khác trong phòng xử án rất ngạc nhiên. "Tôi đã rất sửng sốt. Tôi không biết phải phản ứng như thế nào nữa", luật sư khởi tố Drew Robinson sau này nói trong một cuộc phỏng vấn với đài phát thanh NPR.

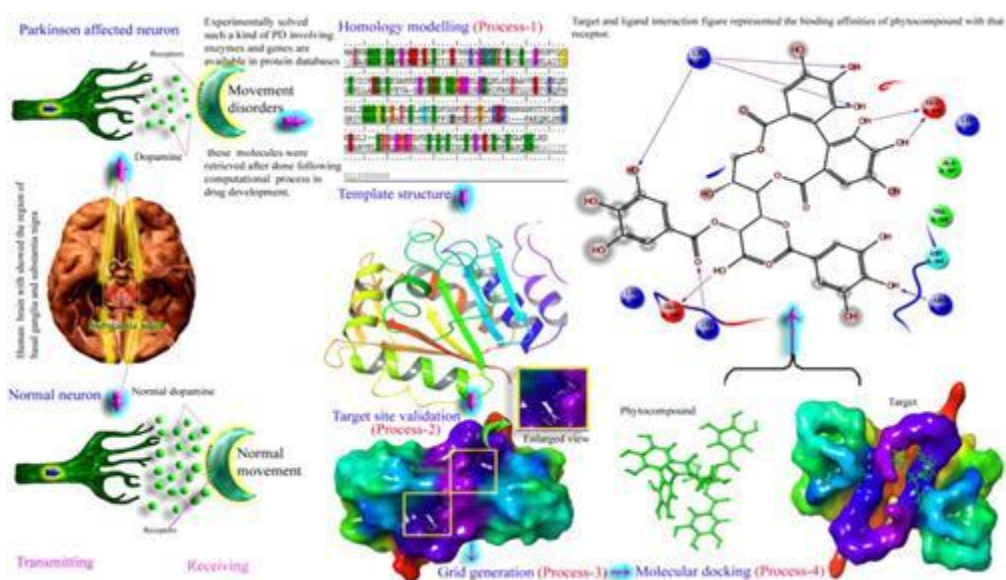
Có vẻ như một vụ án mở và đóng. Sau một vụ cãi lộn, Bradley Waldroup đã bắn bạn của vợ mình tám lần. Sau đó, ông ta chém vợ bằng một con dao rựa. Vợ ông sống sót, nhưng bạn bà thì không.

Waldroup thừa nhận trách nhiệm về tội ác; các công tố viên ở Tennessee đã buộc ông tội giết người và có ý định giết người ở mức độ một. Nếu có tội, rất có thể bị tử hình.

Nhưng sau đó đội ngũ bệnh vực ông đã quyết định yêu cầu một sự đánh giá khoa học. Hóa ra là Waldroup có một biến thể bất thường của gen enzym oxy hóa monoamine A (MAOA)- được gọi là "gen chiến binh" bởi một số người trong giới truyền thông vì nó liên quan đến hành vi phi xã hội, gồm cả sự hành hung bột phát. Một nhà khoa học pháp y đã chứng thực rằng cấu tạo di truyền của Waldroup, kết hợp với thời nhỏ bị ngược đãi, làm ông có nguy cơ cao về hành vi bạo lực.

Đối với nhiều người quan sát bên ngoài, bằng chứng này có vẻ có vai trò quan trọng trong trường hợp của Waldroup. Nhận thức này đã được hiểu sau khi một số người trong ban bồi thẩm sau này nói rằng sự di truyền đã ảnh hưởng đến quyết định của họ để cho rằng Waldroup phạm tội ngộ sát tự ý chứ không phải là giết người. "Một gen xấu là một gen xấu," một thẩm phán nói với đài NPR. Tuy nhiên, bức tranh đầy đủ có thể phức tạp hơn.

Waldroup là một trong những trường hợp nổi tiếng trong đó có bằng chứng về di truyền hoặc thần kinh (ví dụ như quét não) hình như đã có ảnh hưởng ở tòa án. Các nhà nghiên cứu đã bày tỏ lo ngại về xu hướng này- đặc biệt khi khoa học này đang còn tương đối mới và chưa được kiểm chứng, họ lập luận rằng nó có khả năng dễ bị lạm dụng trong hệ thống tư pháp hình sự. Nhưng một số nghiên cứu cho thấy thực tế có nhiều sắc thái hơn. Chúng ta biết gì về cách mà các thẩm phán và các bồi thẩm đánh giá bằng chứng khoa học, như di truyền học, tại tòa? Và nó thực sự có ảnh hưởng như một số người nghĩ không?

Tất nhiên, nói chung, rất khó để biết điều gì gây ảnh hưởng đến một bản án hình sự nhất định. Điều gì xảy ra tại tòa án chỉ có tòa biết.

Các hồ sơ tố tụng được công bố thường không đầy đủ. Ngay cả những trường hợp được ghi chi tiết cũng không thể cho biết tác động của bất kỳ một bằng chứng nào- kể cả chẩn đoán về di truyền hoặc thần kinh- đối với thẩm phán hoặc bồi thẩm đoàn.

Khi các thẩm phán và bồi thẩm xem xét bản án, thì việc giải thích mang tính khoa học về hành vi của tội phạm có thể có ít hoặc thậm chí không có tác động.

"Những trường hợp này cực kỳ phức tạp. Rất nhiều yếu tố được xét đến," Deborah Denno, giáo sư luật tại Đại học Fordham ở thành phố New York, nói. "Khoa học thần kinh là một trong khoảng 50 biến tố được bồi thẩm đoàn xem xét."

Bằng chứng di truyền hình như đã tạo ra sự khác biệt trong trường hợp của Waldroup. Nhưng ngay cả ở đây, các cuộc phỏng vấn của NPR với các bồi thẩm cho rằng có còn nhiều điều nữa. Một bồi thẩm viên cho biết bà "chắc chắn" các gen đã là một yếu tố trong bản án ngộ sát tự ý- nhưng nói thêm rằng sự dạy dỗ Waldroup, khi còn nhỏ, cũng đóng góp vào quyết định của bồi thẩm đoàn. Do đó, khó có thể nói bằng chứng di truyền đóng vai trò gì.

Bằng chứng di truyền và thần kinh học thường được giới thiệu kết hợp với các yếu tố khác- thí dụ sự ngược đãi bị cáo phải chịu khi là đứa trẻ, hoặc lịch sử gia đình trong những vấn đề xã hội. Vì vậy, về cơ bản, không thể biết liệu nó có mang tính quyết định duy nhất trong khi tranh luận hay không. "Chúng tôi thực sự không biết cách mà họ đưa ra quyết định," Denno nói. Chính các bồi thẩm có thể cũng không biết, bà nói thêm.

Bồi thẩm ảo

Do bản thân phòng xử án là một môi trường khó khăn để nghiên cứu những ảnh hưởng cụ thể của bằng chứng di truyền hoặc thần kinh học, nên một số nhà nghiên cứu đang sử dụng một cách tiếp cận khác. Họ đã bắt đầu đưa các vụ án hình sự ra khỏi phòng xử án để đưa vào phòng thí nghiệm.

Nicholas Scurich ở Đại học California, Irvine và Paul Appelbaum của Đại học Columbia đã hỏi 640 tình nguyện viên đại diện cho dân số Hoa Kỳ đóng vai trò là bồi thẩm ảo. Mỗi 'bồi thẩm' phải quyết định đề nghị bản án nào cho việc hành hung bằng vũ khí chết người.

Scurich và Appelbaum đã điều chỉnh nhiều biến tố được trình bày cho các bồi thẩm ảo: bị cáo là thanh thiếu niên hay người lớn, mức nghiêm trọng thương tích gây ra, và lời giải thích của luật sư bào chữa- thí dụ bị cáo có cấu tạo gen được cho là nguyên nhân của hành vi bột phát.

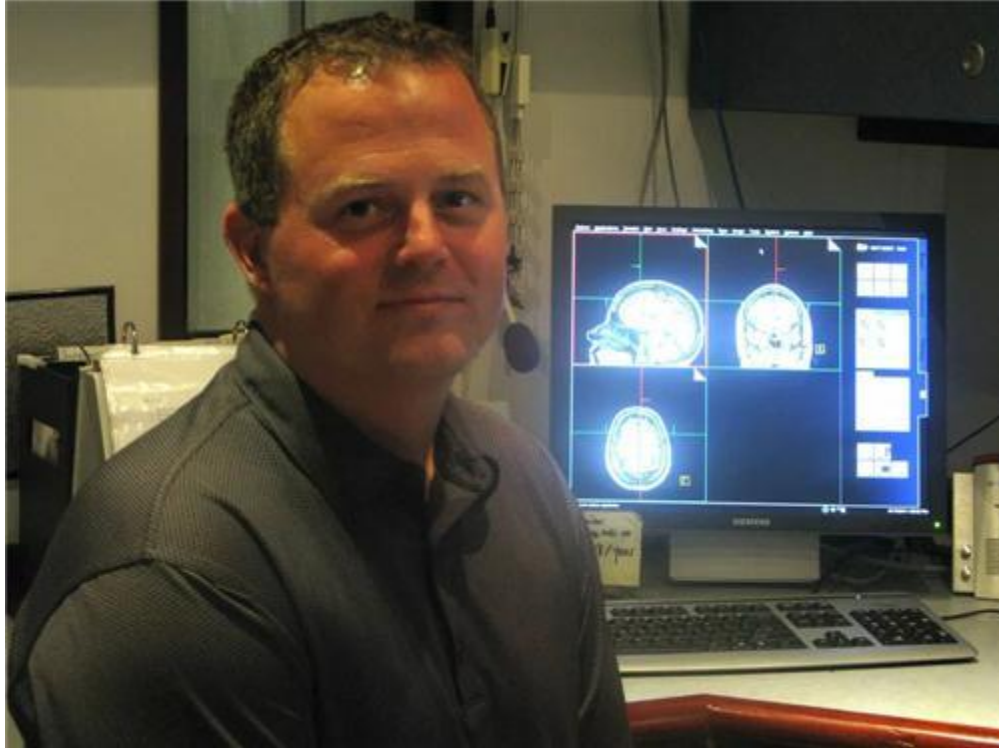
Công chúng có thể sẽ không thấy hấp dẫn với sự cảm dỗ của khoa học trong phòng xử án như người ta trước đây từng nghĩ.

'Các bồi thẩm' đã đề xuất các bản án tù ngắn hạn hơn đáng kể nếu bị cáo là vị thành niên, hoặc nếu việc tấn công ít nghiêm trọng hơn. Nhưng các giải thích di truyền cho hành vi của bị cáo không ảnh hưởng gì đến số năm tù.

Các phòng xử án thực tế có thể không bị ảnh hưởng bởi bằng chứng thần kinh học. Paul Catley và Lisa Claydon tại Đại học Mở của Anh đã xem xét 84 kháng nghị chống lại những cáo buộc của các tòa án ở Anh và xứ Wales và nêu bằng chứng thần kinh học. Họ kết luận rằng chỉ có 22 trong số những kháng cáo đó thành công, rõ ràng là do bằng chứng thần kinh học. Hơn hai lần con số kháng nghị (59) đã không thành công ngay cả với đủ bằng chứng thần kinh học.

Những phát hiện này không làm Denno ngạc nhiên. Bà đã nghiên cứu hàng trăm vụ án ở Mỹ trong đó nêu bằng chứng thần kinh học. "Tôi chưa bao giờ có thể kết luận, ngay cả sau 800 vụ án, rằng thần kinh học tạo nên một sự khác biệt," bà nói.

Không dịch vì chắc rằng không có các bài để đọc thêm

Chúng ta chỉ có thể suy đoán về lý do tại sao điều đó có thể xảy ra. Năm ngoái, Scurich và Appelbaum cho rằng sự rắc rối phức tạp của bằng chứng khoa học dường như không thể hiểu nổi đối với một người bình thường nên họ chỉ đơn giản là bỏ qua loại bằng chứng này khi họ ngồi ở bồi thẩm đoàn.

James Tabery, giáo sư triết học tại Đại học Utah ở Salt Lake City, có một lời giải thích khác. Ông nghĩ rằng hầu hết mọi người có thể phải vất vả để tin vào bằng chứng khoa học. Ví dụ, chỉ đơn giản là dường như quá bất hợp lý khi một cái gì đó dễ hiểu như hành vi của chúng ta mà lại phải giải thích bằng một cái gì đó phức tạp như gen.

Tác động trung hòa

Có một cách khác. Có thể bằng chứng di truyền thực sự có ảnh hưởng đến việc kết án- nhưng nó có thể đồng thời kéo quyết định theo hướng ngược lại, làm triệt tiêu tác động.

Lý do như sau. Nếu một thẩm phán hoặc bồi thẩm được cho biết rằng một giải thích di truyền hoặc thần kinh cơ bản là một phần nguyên nhân hành vi của bị cáo, thì họ có thể quyết định một bản án nhẹ hơn sẽ là hợp lý vì bị cáo bị phụ thuộc vào cấu tạo sinh học của mình.

Nhưng thẩm phán hoặc bồi thẩm sau đó cũng có thể quyết định một bản án nặng hơn là cần thiết để giữ cho bị cáo khỏi ra đường- sinh học của họ làm cho họ dễ tái phạm.

Tabery cho rằng tác động trung hòa này có thể đôi khi xảy ra.

Nhưng ông nói rằng có một số tình huống trong đó sự cân bằng giữa hai yếu tố có thể lệch đi, nghĩa là bằng chứng khoa học thực tế làm tổn hại bị cáo.

Năm 2012, ông và các cộng sự của ông đã xuất bản một nghiên cứu tương tự như nghiên cứu của Scurich và Appelbaum. Điểm xuất phát là một kịch bản giả định trong đó một người đàn ông được chẩn đoán bị bệnh tâm thần đã phạm tội gây án nghiêm trọng. Nhóm nghiên cứu của Tabery sau đó yêu cầu 181 thẩm phán tòa án xét xử của tiểu bang Hoa Kỳ quyết định một bản án thích ứng.

Trong sự nghiệp của họ, các thẩm phán đã xử lý nhiều trường hợp có thực về hành hung nghiêm trọng. Từ thông tin họ gửi lại cho các nhà nghiên cứu thì những trường hợp này bản án trung bình là 9 năm tù. Nhưng với 'bị cáo' tâm thần này thì tù lâu hơn nhiều: gần 14 năm. Con số này giảm xuống còn khoảng 13 năm đối với một tập hợp nhỏ các thẩm phán mà họ được đưa lời giải thích về chẩn đoán tâm thần, có liên quan đến chức năng não bất thường do các hoạt động của gen MAOA.

"Việc chẩn đoán bệnh tâm thần rõ ràng làm trầm trọng thêm việc kết án," Tabery nói. "Mặc dù các thông tin bổ sung có làm giảm nhẹ đi một chút."

Ông cho rằng, trong một số trường hợp nhất định- đặc biệt khi bị cáo có khả năng chỉ phải ở tù một thời gian hạn chế và sau đó nhập lại vào xã hội- thì bằng chứng di truyền hoặc thần kinh học có thể tạo ra sự khác biệt lớn ở tòa án. Nó có thể dẫn đến những bản án khắt khe hơn.

Ý tưởng này rõ ràng xung đột với kết luận của Denno rằng bằng chứng di truyền hoặc thần kinh học dường như không tạo ra sự khác biệt mang tính quyết định tại tòa án. Trong một bài báo năm 2013, bà cho rằng điều này là do có những sai sót trong nghiên cứu mà Tabery và các đồng nghiệp của ông đã thực hiện.

Ví dụ, Denno chỉ ra rằng Tabery và đồng nghiệp đã chọn từ 'rối loạn tâm thần' mà theo như chính họ nói, là một "chẩn đoán với nhiều tính bẩm sinh". Các thẩm phán cũng được thông báo cụ thể là tình trạng của bị cáo không thể chữa trị được. Điều này có thể đã khuyến khích họ suy nghĩ kỹ về mối nguy hiểm trong tương lai mà bị cáo sẽ gây ra cho xã hội- nó nặng hơn họ nghĩ nếu như không có lời xúi dục. Các nhà nghiên cứu đã làm "lệch trọng xúc xắc", Denno nói.

Hơn nữa, một nỗ lực để lặp lại thí nghiệm- lần này sử dụng các thẩm phán ở Đức - đã không cho ra kết quả tương tự như của Tabery và đồng nghiệp. Appelbaum nói: "Tôi sẽ rất thận trọng về việc rút ra kết luận rộng rãi từ nghiên cứu của nhóm Tabery, ít nhất là không có sự sao chép mạnh mẽ".

Tabery đồng ý với một số lời phê phán, nhưng ông không nghĩ rằng kết luận của nghiên cứu này nên phải loại bỏ - đặc biệt khi nó thăm dò tác động của bằng chứng khoa học có thể có đối với các thẩm phán chuyên nghiệp, chứ không phải là các tình nguyện viên thiếu kinh nghiệm xử án.

Vì vậy, Waldroup có thực sự nhận được một bản án khoan dung hơn hay không do bằng chứng di truyền? Việc này có vẻ khó tranh luận. Nghiên cứu của Denno về các vụ án cho thấy là không- nhưng nghiên cứu của Tabery cho thấy nó thậm chí còn có khả năng dẫn đến bản án nặng hơn.

Nhưng bối cảnh này có thể được bỏ qua khi các vụ án nổi tiếng, như Waldroup, được tranh luận trên truyền thông. Thật dễ dàng để có được ấn tượng rằng bọn tội phạm nguy hiểm thường xuyên thoát khỏi những hình phạt khắc nghiệt hơn bởi vì luật sư bào chữa sử dụng di truyền và thần kinh học như một lá bài chủ.

Thực tế có thể tầm thường hơn nhiều. Hoàn toàn không phải để cách mạng hóa hệ thống tư pháp hình sự, Denno nghĩ rằng sự di truyền và khoa học thần kinh chỉ đơn giản là bổ sung vào kho các công cụ khoa học đã tồn tại từ trước mà luật sư bào chữa hoặc truy tố có thể sử dụng để củng cố cho một vụ án.

Công chúng nói chung có thể sẽ không thấy hấp dẫn với sự cảm dỗ của khoa học như nhiều người thường nghĩ.

Colin Barras